

Âsım

....

Bir güler çehre sezip güldüğü yoktur yüzümün:
Geceden farkını görmüş değilim gündüzümün.
Seneler var ki harâb olmadığım gün bilmem;
Gezerim abdala çıkmış gibi sersem sersem.
Dikilir karşıma hep görmediğim bilmediğim;
Sorarım kendime: Gurbette mi, hayrette miyim?
Yoklarım taşları, toprakları: İzler kan izi;
Yurdumun kan kusuyor mosmor uzanmış denizi!
Tüter üç beş baca kalmış... O da seyrek seyrek...
Âşinâ bir yuva olsun seçebilsem, diyerek...
Bakınırken duyarım gözlerimin yandığını:
Sarar âfâkımı binlerce sıcak kül yığını.
Ne o gömgök dereler var, ne o zümrüt dağlar;
Ne o çıldırmış ekinler, ne o coşkun bağlar.
Şimdi kızgın günün altında pinekler, bekler,
Sâde yalçın kayalar, sâde ıpıssız çöller.
Yurdu baştanbaşa vîrâneye dönmüş Türk'ün;
Dünkü şen, şâtır ocaklar yatıyor yerde bugün.

...Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdâdıma saldırdı mı, hattâ, boğarım...
– Boğamazsın ki!

– Hiç olmazsa yanımdan koğarım!
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele hak nâmına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâlâ.
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle.
Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim.
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırıırım.
Zâlimin hasmıyım amma severim mazlûmu...
İrticâm şu sizin lehçede ma'nâsı bu mu?

...Ah o din nerde, o azmin, o sebâtın dîni;
O yerin gökten inen dîni, hayâtın dîni?
Bu nasıl dar, ne kadar basmakalıp bir görenek?
Müslümanlık mı dedin?.. Tövbeler olsun, ne demek!
Hani Kur'ân'daki rûhun şu heyûlâda izi,
Nasıl İslâm ile birleştiririz kendimizi?

22 Zilhicce 1337
18 Eylül 1335 (1919)

Âsım / Çanakkale Şehitlerine (1)

Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı dünyâda eşi?
En kesîf orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde -gösterdiği vahşetle "Bu: Bir Avrupalı!"
Dedirir- yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,
Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesi!

Eski Dünyâ, Yeni Dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,
Kaynıyor kum gibi, tûfan gibi, mahşer mahşer.
Yedi iklimi cihânın duruyor karşına da,
Ostralya'yla berâber bakıyorsun: Kanada!
Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;
Sâde bir hâdise var ortada: Vahşetler denk.
Kimi Hindu, kimi yamyam, kimi bilmem ne belâ...
Hani, tâ'ûna da züldür bu rezil istîlâ!
Ah o yirminci asır yok mu, o mahlûk-i asîl,
Ne kadar gözdesi mevcûd ise hakkıyla sefil,
Kustu Mehmedçiğin aylarca durup karşısına;
Döktü karnındaki esrârı hayâsızcasına.
Maske yırtılmasa hâlâ bize âfetti o yüz...
Medeniyet denilen kahbe, hakikat, yüzsüz.
Sonra mel'undaki tahrîbe müvekkel esbâb,
Öyle müdhiş ki: Eder her biri bir mülkü harâb.

Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam ;
Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam.

Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müdhiş tipidir: Savrulur enkâz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,
Boşanır sırtlara, vâdîlere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o nâmerd eller
Yıldırım yaylımı tûfanlar, alevden seller
Veriyor yangını, durmuş da açık sînelere,
Sürü hâlinde gezerken sayısız tayyâre .
Top tüfekten daha sık, gülle yağın mermîler...
Kahraman orduyu seyret ki bu tehdîde güler!
Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
Alınır kal'a mı göğsündeki kat kat îman?
Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kahrına râm?
Çünkü te'sîs-i İlâhî o metîn istihkâm.

22 Zilhicce 1337
18 Eylül 1335 (1919)

Âsım / Çanakkale Şehitlerine (2)

...

Sarılr, indirilir mevki'-i müstahkemler,
Beşerin azmini tevkîf edemez sun'-i beşer ;
Bu göğüslerse Hudâ'nın ebedî serhaddi;
“O benim sun'-i bedî'im, onu çiğnetme” dedi.
Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.

Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...
O, rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar,
Yaralanmış temiz alnından, uzanmış yatıyor;
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alını değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi...
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
“Gömelim gel seni târihe” desem, sığmazsın.
Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...
Seni ancak ebediyetler eder istîâb.
“Bu, taşındır” diyerek Kâ'be'yi diksem başına;
Rûhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ nâmıyla,
Kanayan lâhdine çeksem bütün ecrâmıyla;
Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan,
Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
Uzanırken, gece mehtâbı getirsem yanına,
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile âvîzeni lebrîz etsem;
Tüllenen mağribi, akşamları sarsam yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.

Sen ki, son ehl-i salîbin kırarak savletini,
Şarkın en sevgili sultânı Salâhaddîn'i,
Kılıç Arslan gibi iclâline ettin hayran...
Sen ki, İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsrân,
O demir çemberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki, rûhunla berâber gezer ecrâmı adın;
Sen ki, a'sâra gömülse taşacaksın... Heyhât,
Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihât...

Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber,
Sana âgûşunu açmış duruyor Peygamber.

22 Zilhicce 1337
18 Eylül 1335 (1919)

Vahdet

Huzeyfetü'l-Adevî der ki:
“Harb-i Yermûk’ün,
Yaman kızıştığı bir gündü, pek sıcak bir gün.
İkinci üstü biraz gevşeyince, sanki, kıtâl,
Silâhı attım elimden, su yüklenip derhâl,
Mücâhidîn arasından açıldım imdâda,
Ağır yarayla uzaklarda kalmış efrâda.

Ne ma’rekeydi ki, çepçevre, göğsü kandı yerin!
Hudâ’ya kalbini açmış, yatan bu gövdelerin,
Şehîdi çoksa da, gâzîsi hiç mi yok?.. Derken,
Derin bir inleme duydum... Fakat, bu ses nerden?
Sırayla okşadığım sîneler bütün bî-rûh...
Meğerse amcamın oğluymuş inleyen mecrûh .
Dedim: “Biraz su getirdim, içer misin, versem!
Gözüyle: “Ver!” demek isterken, arkadan bir elem,
Enîne başladı. Baktım: Nigâh-ı merhameti.
“Götür!” deyip bana îmâda ses gelen ciheti.
Ne yapsam içmeyecek, boştu, anladım, ibrâm;
O yükselen sese koştum ki: Âs’ın oğlu Hişâm.
Görünce gölgemi birden kesildi nevhaları:
Su istiyordu garîbin dönüp duran nazarı.
İçirmek üzre eğildim, üçüncü bir kısa “Ah!”
Hırıltılarla boşanmaz mı karşıdan, nâgâh!
Hişâm’ı gör ki: O hâlinde kaşlarıyla bana,
“Ben istemem, hadi, git ver, diyordu; haykırana.”

Epey zaman aradım âh eden o muhtazarı...
Yetiştim, oh, kavuşmuştu Hakk’a son nazarı!
Hişâm’ı bâri bulaydım, dedim, hemen döndüm:
Meğer şikârına benden çabuk yetişmiş ölüm!
Demek, bir amcamın oğlunda vardı, varsa, ümid..
Koşup hizâsına geldim: O kahraman da şehid.”

* * *

Şark’ın ki mefâhir dolu, mâzî-i kemâli,
Yâ Rab, ne onulmaz yaradır şimdiki hâli!
Şîrâzesi kopmuş gibi, manzûme-i îman,
Yaprakları yırtık, sürünür yerde, perîşan.
“vahdet” mi şîârıydı? Görün şimdi gelin de:
Her parçası bir mel’abe eyyâmın elinde!
Târîhine mev’ûd-i ezelken “ebediyyet”,
Ey, tefrika zehriyle şaşırılmış giden, ümmet!
“Nisyân”a çıkan yolda mı kaldın güm-râh?
Lâ-havle ve lâ-kuvvete illâ billâh!

Hilvan - 12 Kânûnisânî 1341
(12 Ocak 1925)

Berlin Hâtıraları

....

Ne yâr-ı candı o, lâkin biz olmadık ona yâr;
Sonunda parçalanıp yurdumuz, diyâr diyâr,
Küçüldü öyle ki: Yoktur yaşatmak imkânı,
Dönüp de arkaya nâmûsu, dîni, vicdanı!
Evet, bu hisler için bir mezâr olur ancak,
Kalırsa elde nihâyet beş on karış toprak!
Enîn içinde vatan... Kıymayın şu mazlûma,
Hudâ rızâsı için ric'at etmeyin!..

– Korkma!

Cehennem olsa gelen göğsümüzde söndürürüz;
Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürütürüz!
Düşer mi tek taşı, sandın, harîm-i nâmûsun?
Meğer ki harbe giren son nefer şehîd olsun.
Şu karşımızdaki mahşer kudursa, çıldırsa;
Denizler ordu, bulutlar donanma yağdırsa;
Bu altımızdaki yerden bütün yanar dağlar,
Taşıp da kaplasa âfâkı bir kızıl sarsar ;
Değil mi cebhemizin sînesinde îman bir;
Sevinme bir, acı bir, gâye aynı, vicdan bir;

Değil mi cenge koşan Çerkes'in, Lâz'ın, Türk'ün,
Arab'la, Kürd ile bâkîdir ittihâdı bugün;
Değil mi sîne de birdir vuran yürek... Yılmaz!
Cihan yıkılsa, emîn ol, bu cebhe sarsılmaz!
Nasıl ki yarmadan âfâkı pâre pâre düşer,
Hudâ'yı boğmak için saldıran cünûn-i beşer;
Nasıl ki nûr-i hakîkatle çarpışan evhâm;
Olur şerâre-i gayretle âkıbet güm-nâm,
Şu karşımızdaki mahşer de öyle haşrolacak,
Yakında kurtulacaktır bu cephe...

– Kurtulacak?..

Demek yıkılmayacak kible-gâh-ı âmâlîm..
Demek ki ölmüyoruz...
Haydi arkadaş gidelim!

Berlin, 5 Mart 1331
(18 Mart 1915)

Âyet Meâli (Âl-i İmrân, 102)

“Ey müslümanlar, Allah’tan nasıl korkmak lâzımsa öylece korkunuz...” (Kur’an, Âl-i İmrân, 102)

Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır;
Fazîlet hissi insanlarda Allah korkusundandır.
Yüreklerden çekilmiş farz edilsin havfı Yezdân’ın...
Ne irfânın kalır te’sîri kat’iyyen, ne vicdânın.
Hayat artık behîmîdir ... Hayır ondan da alçaktır;
Ya hayvan bağıdır fitratla, insan hürri mutlaktır .
Behâim çıkmaz amma hilkatın sâbit hudûdundan,
Beşer hâlâ habersiz böyle bir kaydın vücûdundan!
Meğer kalbinde Mevlâ’dan tehâşî hissi yer tutsun...
O yer tutmazsa hiç ma’nâsı yoktur kayd-ı nâmûsun.
Hem efrâdın, hem akvâmın bu histir, varsa, vicdânı;
Onun ta’tîli: İnsâniyyetin tevkî’-i hüsrânı!
Budur hilkatte câri en büyük kânûnu Hallâk’ın:
O yüzden başlar izmihlâli milletlerde ahlâkın.
Fakat, ahlâkın izmihlâli en müthiş bir izmihlâl;
Ne millet kurtulur, zîrâ ne milliyyet, ne istiklâl.
Oyuncak sanmayın! Ahlâk-i millî, rûh-i millîdir;
Onun iflâsı en korkunç ölümdür: Mevt-i küllîdir .
Olur cem’iyyet artık çâresiz pâmâl-i istîlâ;
Meğer kaldırmış olsun, rûh-i sâni indirip, Mevlâ.
Evet bir ba’sü ba’del-mevte imkân vardır elbette...
Bunun te’mîni, lâkin, bir yığın edvâra vâbeste!

O cem’iyyet ki vicdânında hâkim havf-ı Yezdan’dır ;
Bütün dünyâya sâhibtir, bütün akvâma sultandır.
Fakat, efrâdı Allah korkusundan bî-haber millet,
Çeker, milletlerin menfûru, kıbtîler kadar zillet;
Me’âlî meyli hiç kalmaz, şehâmet büsbütün kalkar;
Ne hâkimlik tanır artık, ne mahkûm olmadan korkar.
Şeref hırsıyla istihkâr-ı mevt etmişken ecdâdı,
Bırakmaz öyle bir pâkîze neslin şimdi ahfâdı,
Hayât uğrunda istihfâfa şâyan görmedik hüsrân!
Gebersin tekmeler altında râzı... Çıkmasın, tek, can!
Yürekler en mülevves, en sefil âmâl için çarpar;
Sinirler en muhal endîşeden titrer durur par par!
Olur cem’iyyet efrâdınca şahsî menfa’at “ma’bûd!”:
Sorarsan kimse bilmez var mı “hak” nâmında bir mevcûd.
O, doymak bilmeyen, ma’bûda kurbandır hayâ hissi,
Hamiyyet, âdemiyyet hissi, ulvî hislerin hepsi!
Bu hissizlikle cem’iyyet yaşar derlerse pek yanlış;
Bir ümmet göster, ölmüş ma’neviyyâtıyla sağ kalmış?

20 Ağustos 1330
(2 Eylül 1914)

Âyet Meâli (Yûsuf, 87)

“Oğullarım: Gidiniz de Yûsuf’la kardeşini araştırınız, hem sakın Allah’ın inâyetinden ümîdinizi kesmeyiniz; zîrâ, kâfirlerden başkası Allah’ın inâyetinden ümîdini kesmez.”
(Kur’an, Yûsuf, 87)

Âtîyi karanlık görerek azmi bırakmak...
Alçak bir ölüm varsa, emînim, budur ancak.
Dünyâda inanmam, hani görsem de gözümle:
Îmânı olan kimse gebermez bu ölümlle:
Ey dipdiri meyyit! “İki el bir baş içindir”
Davransana... Eller de senin, baş da senindir!
His yok, hareket yok, acı yok... Leş mi kesildin?
Hayret veriyorsun bana... Sen böyle değildin.
Kurtulmaya azmin, niye bilmem ki, süreksiz?
Kendin mi senin, yoksa ümîdin mi yüreksiz?
Âtîyi karanlık görüvermekle apıştın!
Esbâbı elinden atarak ye’se yapıştın!
Karşında ziyâ yoksa, sağından, ya solundan,
Tek bir ışık olsun buluver... Kalma yolundan.
Âlemde ziyâ kalmasa, halk etmelisin, halk!
Ey elleri böğründe yatan, şaşkın adam, kalk!
Herkes gibi dünyâda henüz hakk-ı hayâtın
Varken, hani herkes gibi azminde sebâtın ?
Ye’s öyle bataktır ki: Düşersen boğulursun.
Ümmîde sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!
Azmiyle, ümîdiyle yaşar hep yaşayanlar;
Me’yûs olanın rûhunu, vicdânını bağlar
Lâ’netleme bir ukde-i hâtır ki: Çözülmez...
En korkulu cânî gibi ye’sin yüzü gülmez!
Mâdâm ki alçaklığı bir, ye’s ile şirkin ;
Mâdâm ki ondan daha mel’un, daha çirkin
Bîr seyyie yoktur sana; ey unsur-i îman,
Nevmîd olarak rahmet-i mev’ûd-i Hudâ’dan,
Hüsrâna rızâ verme... Çalış... Azmi bırakma;
Kendin yanacaksan bile, evlâdını yakma!

Evler tünek olmuş, ötüyor bir sürü baykuş...
Seslerde: “Vatan tehlikedeymiş... Batıyormuş!”
Lâkin, hani, milyonları örten şu yığından,
Tek kol da “Yapışsam...” demiyor bir tarafından!
Sâhipsiz olan memleketin batması haktır;
Sen sâhip olursan bu vatan batmayacaktır.
Feryâdı bırak, kendine gel, çünkü zaman dar...
Uğraş ki: Telâfi edecek bunca zarar var.
Feryâd ile kurtulması me’ mûl ise haykır!
Yok, yok! Hele azmindeki zincirleri bir kır!
“İş bitti... Sebâtın sonu yoktur!” deme, yılma.
Ey millet-i merhûme, sakın ye’se kapılma.

19 Rebûlâhir 1331
14 Mart 1329
(27 Mart 1913)

Hadîs Meâl-i Celîli

“Kim müslümanların derdini kendi derdine mâl etmezse onlardan değildir.”
(Hadîs-i Şerîf, Feyzu'l-Kadîr, 6-67)

Müslümanlık nerde! Bizden geçmiş insanlık bile...
Âlem aldatmaksâ maksad, aldanan yok, nâfile!
Kaç hakîkî müslüman gördümse, hep makberdedir;
Müslümanlık, bilmem amma, gâlibâ göklerde dir!
İstemem, dursun o pâyansız mefâhir bir yana...
Gösterin ecdâda az çok benzeyen bir kan bana!
İsterim sizlerde görmek ırkınızdan yâdigâr,
Çok değil, ancak, necîb evlâda lâyük tek şiâr,
Varsa şâyed, söyleyin, bir parçacık insâfınız:
Böyle kansız mıydı -hâşâ- kahraman eslâfınız?
Böyle düşmüş müydü herkes ayrılık sevdâsına?
Benzeyip şîrâzesiz bir mushafın eczâsına,
Hiç görülmüş müydü olsun kayd-ı vahdet târumâr?
Böyle olmuş muydu millet can evinden rahnedâr?
Böyle açlıktan boğazlar mıydı kardeş kardeşi?
Böyle âdet miydi bî-pervâ, yemek insan leşi?

İrzımızdır çiğnenen, evlâdımızdır doğranan...
Hey sıkılmaz! Ağlamazsan, bâri gülmekten utan!..
“His” denen devletliden olsaydı halkın behresi :
Pâyitahtından bugün taşmazdı sarhoş na'rası!

Kurt uzaklardan bakar, dalgın görürmüş merkebi,
Saldırır mış ansızın yaydan boşanmış ok gibi.
Lâkin aşk olsun ki, aldırılmaz da otların eşek,
Sanki tavşanmış gelen, yâhud kılıksız köstebek!
Kâr sayarmış bir tutam ot fazla olsun yutmayı...
Hasmı, derken, çullanırmış yutmadan son lokmayı!..

Bir hakîkattir bu, şaşmaz, bildiğin üslûba sok:
Hâlimiz merkeble kurdun aynı, aslâ farkı yok.
Burnumuzdan tuttu düşman; biz boğaz kaydındayız!
Bir bakın: Hâlâ mı hâlâ ihtiras ardındayız!
Saygısızlık elverir... Bir parça olsun arlanın:
Vakti çoktan geldi, hem geçmektedir arlanmanın!
Davranın haykırmadan nâkûs-i izmihlâliniz...
Öyle bir buhrâna sapmıştır ki, zîrâ, hâliniz:
Zevke dalmak şöyle dursun, vaktiniz yok mâteme!
Davranın, zîrâ gülünç olduk bütün bir âleme,
Bekleştikten gökte yüz binlerce ervâh intikam;
Yerde kalmış, na'sa benzer kavim için durmak haram!
Kahraman ecdâdınızdan sizde bir kan yok mudur?
Yoksa: İstikbâlinizden korkulur, pek korkulur!